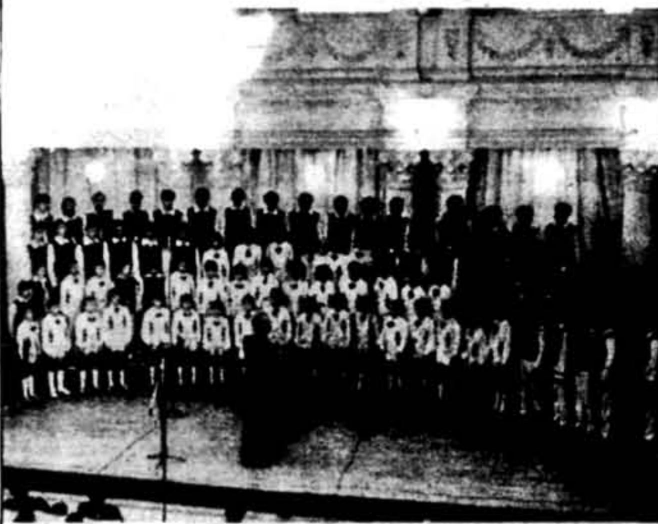
SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 86. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 8, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го ТРАВНЯ 1990 Ч. 86. РІК XCVII

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР ХЛОПЧИКІВ І ЮНАКІВ „ДУДАРИК" ЗІ ЛЬВОВА

Як подано у щоденнику „Свобода" з 22-го лютого ц.р., українські громади ЗСА і Канади відвідає хор „Дударик" зі Львова, в склад якого входять молоденькі хлопці і юнаки. Вони перебуватимуть між нами від 31-го травня до 24-го липня. Дати і місцевості їх концертів будуть своєчасно подані у пресі. Їх виступ у Карнеґі Голл у Ню Йорку з участю опереного співака Павла Плішки відбудеться у понеділок, 18-го червня.

Усіх співаків членів хору приїде 65 враз з диригентом хору М. Кацалом, піяністкою і управою хору разом усіх 72 особи. Справами концертового турне займається фірма „Браво Інтернешенел", власницею якої є Марта Федорів.

Підготова до концертів, переїзд з міста до міста, нічліги, прохарчування і забезпечення медичне усіх членів так великої групи вимагає надзвичайно дбайливої підготови. А коли беремо під увагу те, що приїжджають до нас діти батьків, стопа життєва яких є більше як скромна, у плянування входять також інші справи.

І тому звертаємось із проханням до української громади о поміч. Коли бували у нас молодечі хорові чи танцювальні ансамблі, люди часто обдаровували їх. Коли приїдуть до нас діти і молодь з хору „Дударик" ми хотіли б обдарувати їх однаково, щоб не було покривджених. Для їх доволі довгого перебуванння між нами, їм треба відповідного одягу для подорожування автобусами, треба білизни на зміну, курточок, взуття, рушників, великих торб тощо. Те все, коли купувати ґуртово можна дістати дешевше, кращі ґатурнково речі. У плянах фірми „Браво Інтенешенел" є чотириденне перебування хору „Дударик" у „Дисні-Ворлд" на Фльориді, де діти візьмуть участь у параді і заспівають кілька пісень. Рівнож, український хор хлопчиків зі Львова буде репрезентувати Україну на Міжнародному конкурсі хорів у Павел Ривер, Б.К., біля Ванкуверу, Канада від 2-го до 8-го липня 1990 року. Крім цього є заплановано видати пропам'ятну книжечку про хор „Дударик" із вступним словом диригента-основника цього хору Миколи Кацала.

На те все треба фондів. Тому звертаємось з проханням до української громади, допоможіть уприємнити дітям з України уперебування між нами! М. Федорів оповідає, що діти-хористи бажають зустрітись з нашими дітьми у ЗСА і Канаді. Така зустріч буде надзвичайно корисною також для наших дітей.

Чеки проситься виписувати і пересилати до: United Ukrainian American Relief Committee, 1319 Lindley Ave., Philadelphia, Pa. 19141 із зазначенням Dudaryk Fund.

Прізвища усіх жертводавців будуть поміщені у пропам'ятній книжечі про перше турне хору хлопчиків і юнаків „Дударик" зі Львова у ЗСА і Канаді. Після закриття цього фонду, розрахування з громадських дарів буде подано до преси.

У всіх справах слід телефонувати до Марти Федорів на число (215) 437-6982.

УРЯД І ГРОМАДСЬКІСТЬ УКРАЇНИ СТУРБОВАНІ ПОШИРЕННЯМ РАДІЯЦІЇ

Київ. — Рада Міністрів УССР 9-го квітня звернулась до урядів і громадськости всіх країн світу, до міжнародних організацій з закликом про допомогу для ліквідації наслідків катастрофи в Чорнобилі. У зверненні сказано, що радіяція загрожує екології „в глибокому масштабі" й питання це стоїть особливо гостро, бо „негативний вплив наслідків аварії на здоров'я людей і наколишнього середовища виявився дуже серйозним".

„Радіоактивного забруднення в різній мірі зазнала значна частина території республіки, з господарського вжитку вилучені великі площі землі й лісів, припинено експлуатацію сотень промислових і сільськогосподарських об'єктів, у небезпечній зоні опинилося 1,614 населених пунктів. Та справжні масштаби трагедії належить ще визначити", — сказано у зверненні.

Від 22-го до 26-го квітня по всій Україні пройшла хвиля мітинґів присвячених четвертій річниці аварії в Чорнобилі.

У Києві 22-26-го квітня в мітинґах і демонстраціях взяли участь 100,000 людей, до яких промовляли Юрій Щербак, Володимир Яворівський, Леонід Плющ і багато інших видатних письменників та громадських діячів України.

Тисячі людей заповнили центральні вулиці Києва, на яких було припинено рух транспорту. Демонстранти скандували: „Незалежність!" „Хай живе Литва!", „Україні — волю!", „Хай живе КПСС на Чорнобильській АЕС!" Проходячи повз пам'ятники Ленінові та скандуючи „Ганьба Леніну!" де-

(Закінчення на стор. 4)

Парафія в Міннеаполісі жертвує 5,000 дол. на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля

Міннеаполіс. — Слідом за іншими українськими громадами в Америці, в Міннеаполісі, при українській католицькій церкві св. Константина, де парохом є о. митрат Кнап, оформився Комітет Допомоги Дітям Чорнобиля.

До комітету увійшли представники парафіяльних організацій в такому складі: д-р Михайло Козак, голова, Дмитро Татарин, заступник голови, Анна Іванок, секретар, Дам Ерко, касир, Андрея Джелм, зовнішні зв'язки; члени комітету: о. Іван Грицько, Сестра Зеновія Процик, Мирослава Петришак, д-р Іван Дорощак, Лідія Козак, д-р Петро Попадюк, Марія Стець, Надя Дорощак, Доротея Чура, Михайлина Реймонд, Петро Яворський, Галина Татарин, Наталка Дорощак Леся Парех, Наталка Луцик Мирон Киця, Юрій Гайнус, Володимир Галій.

Комітет вже придбав і вислав на руки д-ра Зенона Матківського до фонду 5,000 дол. з призначенням на лікування хворіючих від надмірної радіяції дітей в Україні. Жертвували: 2,000 дол. Ораганізація Української Католицької Молоді під головуванням Наталки Дорощак, 1,125 дол. Українська католицька церква св. Константина, 1,875 дол. жінки, які продавали каву і солодощі в неділі після Богослуження, раніше під керівництвом Марії Стець, а останні два роки Івет Павлишин.

Комітет має на меті продовжувати цю харитативну роботу і поширити свою працю поза межі місцевої української громади.

Проф. В. Маркусь перебуває в науковій поїздці в Україні

Чикаґо (Еу-Д). — Головний редактор Енциклопедії Українознавства Діяспори і професор політичних наук університету Лойола в Чикаґо Василь Маркусь відбуває тепер наукову поїздку в Україні. У вівторок, 10-го квітня, В. Маркусь прибув з дружиною Дарією до Львова, де був гостем Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові та Інституту суспільних наук АН УССР. В обидвох установах гість із ЗСА виголосив доповіді: „Праці і наукові дослідження в Історично-філософічній Секції НТШ та проєкт Енциклопедії Української Діяспори" і окремо — „Політичні науки в українській діяспорі і перспективи політології в Україні". Крім цього, В. Маркусь мав зустріч із пластовим активом Львова, що його очолює академік Юхновський.

В днях 17-20-го квітня В. і Д. Маркусь перебували в Ужгороді, де були гостями Ужгородського Державного Університету та обласної Спілки Письменників України. На історичному факультеті В. Маркусь доповідав про стан Карпато-українських дослідів на Заході, а в СПУ мав доповідь про закарпатського поета на еміґрації Севастіяна Сабола-Зореслава. Ця зустріч була фактично літературним вечором на пошану поета з нагоди недавно минулим його 80-літтям.

Після відвідин рідного села В. Маркуся Бедевлі Тягівського району, подружжя Маркусі віділхали до Києва, де їх перебування продовжуватиметься до половини травня.

ПАПА ПРИБУВ ДО МЕХІКО З МІСІЄЮ МИРУ

Мехіко Сіті, Мехіко. — Папа Іван Павло ІІ прибув в неділю, 6-го травня до країни, яка борсається у контроверсіях між проблемами визнання дипломатичних зв'язків з Ватиканом і антицерковними настроями. В більшості католицьке населення Мехіко (96 відсотків) щиро і відкрито вітало Голову Римо-Католицької Церкви на летовищі у столиці країни, як тільки він вийшов з літака, та згідно з традицією, поцілував мехіканську землю.

Не зважаючи на відсутність формальних дипломатичних зв'язків, Папу вітав на летовищі президент Мехіко Карльос Салінас де Кортарі, рішення якого взяти особисту участь у привітанні Святішого Отця криє в собі позитивний символізм і вияв приязні до пропонованих раніше Ватиканом пропозицій розпочати переговори у справі нав'язання дипломатичних зносин між католицькою країною Мехіко і Ватиканом.

Офіційна програма відвідин Папи, яка триватиме цілий тиждень і яка була надрукована заздалегідь в Римі, не передбачала участи президента Саліни тому супроводжаючі Папу особи були приємно заскочені не тільки його присутністю, але його теплим привітом і обіцянкою, що „наші шляхи до співпраці повинні проходити в мирі і пошануванні один одного". Саліна заповів, що відвідини Папи можуть цілковито змінити сторінку історії у відносинах між Мехіко і Апостольською столицею.

Церковні спостерігачі звернули увагум що президент Саліна, перебравши владу в країні 17 місяців тому, заініціював поліпшення у відносинах між державою і Церквою в Мехіко та декілька разів зустрічався з місцевим єпископатом. В лютому цього року він погодився на виміну представників знаючи, очевидно, що Мехіко не втримує дипломатичних зв'язків з Ватиканом.

Папа, прибувши до Мехіко, відразу завважив потепління у відносинах і тому у свойому виступі подякував президентові Саліні за особисте прибуття на летовище і за теплі слова привіту. Під час першого побуту Папи в Мехіко в 1979 році ситуація була цілком інакшою і віяло холодом зі сторони урядових осіб та марксистського тодішнього уряду.

Кореспонденти звертають увагу, що це вже 47-ма подорож Папи поза кордони Італії і 10-та в країнах Латинської Америки. Це познака, що Ватикан присвячує багато уваги Південній Америці, населення якої в більшості католицьке.

Тоді коли церемонія на летовищі відбувалася у вузькому крузі, не більше як 200 осіб, то подорозі з летовища Папу вітали кількасот тисяч мехіканців (дехто каже понад один мільйон осіб). Більшість становили молоді люди, студенти, середньошкільники і малі діти, багато у білих скарпетках і жовтих светерах (кольори Ватикану). Папа ввесь час стоячи вітав і благословив велику масу людей, мабуть найбільшу з усіх попередніх візит.

У своїх проповідях Папа наголошував соціяльну сторінку, звертав увагу на драстичний двоподіл суспільства на занадто багатих і занадто бідних, проблему, яку треба обов'язково розв'язати в найближчому часі. Церква включиться у цей процес поборення вбогости, як тільки завершаться переговори і будуть встановлені дипломатичні зв'язки Ватикану з Мехіко, — заявили ватиканські чинники.

Чикаґо соборно вшанує пам'ять ген. Т. Чупринки

Чикаґо (С. Ґоляш). — Українська організована громада Чикаґо і околиць, під патронатом УККА і УАКРади вшанує світлу пам'ять ген. УПА Тараса Чупринки — Романа Шухевича в неділю, 20-го травня 1990 р., в авдиторії школи св. о. Миколая о годині 2 - ій по полудні.

В програмі заплянованo апель комбатантських, молодечих і суспільно-громадських організацій та установ, виступ солістки Христини Липецької, тріо „Три сестри", звукозапис слова Ю. Шухевича, деклямації. Доповідь виголосить проф. д-р Дмитро Штогрин. В Діловому комітеті бере участь понад 20 місцевих організацій та установ.

ЛАТВІЯ ПРОГОЛОСИЛА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Рига. — У п'ятницю, 4-го травня, латишський парлямент зробив знаменний крок на шляху виходу зі складу Совєтського Союзу — прийняв декларацію про незалежність.

138 делеґатів проголосували за те, щоб Латвія знову стала незалежною, один депутат від голосування утримався, а 57 відмовилися голосувати на знак протесту. Для прийняття того чи іншого рішення треба зібрати дві треті голосів, тобто 132.

В той же день парлямент прийняв резолюцію, щоб з назви республіки були викинені слова „совєтська соціялістична". Прийнято рішення надалі офіційно називати країну Республіка Латвія.

Кореспондент агентства АП Кері Голдберг повідомляє, що серед 57 депутатів парляменту, які відмовилися брати участь у голосуванні, був перший секретар ЦК Латишської компартії Альфредс Рубікс. Він заявив, що його виборці не підтримають резолюції. А. Рубікс переконував провести в республіці спеціяльний референдум у справі про незалежність.

Депутат Леонід Алксінь сказав перед голосуванням: „Якщо ми приймемо резолюцію, Москва застосує проти нас те саме, що і проти Литви".

Декларація про незалежність не передбачає негайного виходу зі складу Совєтського Союзу, як це зробили литовці. Парлямент Латвії має намір „етапами" виводити республіку зі „сім'ї" совєтських народів. Однак депутати парляменту покищо не заплянували, як конкретно буде відбуватися процес відокремлення.

„Незалежність для нас — остання можливість залишитися живими, — сказав перед голосуванням у парляменті депутат Альбертс Белс. — Інакше ми станемо меншістю у своїй власній країні".

Із трьох прибалтійських республік, захоплених Совєтською Росією після договору з нацистською Німеччиною у 1939 році, Латвія — найбільш зрусифікована. Тут у більшій мірі, ніж у Литві і Естонії, розвинувся процес асиміляції, і нині в деяких містах республіки латиші дійсно становлять меншість.

Зразу ж після того, як парлямент Республіки Латвія прийняв декларацію про незалежність, місцеві економісти повідомили про пляни відновлення колишньої латишської валюти — лата. Економісти із створеного недавно Латиського фонду оголосили на пресовій конференції про намір випустити облігації і організувати льотерію. Облігації і льотерейні квитки будуть продаватися за кордоном і повинні принести 11 мільйонів долярів, необхідних для випуску нових грошей.

Президент Республіки Латвії Анатолій Ґорбунов повідомив, що очікуються переговори у Москві з представниками уряду СССР. Переговори почнуться, за його словами, 15-го травня.

Президент УНР вислав привіт з'їздові УГС

Філядельфія. — Президент Української Народної Республіки в екзилі Микола Плавюк вислав привітальну телеграму з'їздові Української Гельсінкської Спілки, яка, як відомо, перетворилася у днях 28-29-го квітня на Українську Республіканську Партію, обравши своїм головою Левка Лук'яненка.

Президент УНР подякував з'їздові за запрошення до участи і заявив, що, на жаль, за існуючих в Україні обставин, йому не можливо буде скористатись із запрошення. Натомість він підкреслив величезну працю проароблену УГС в останніх роках і заявив, що обраний УГС шлях служити українському народові в преважливій добі історії України був не тільки правильний, але конечний. Про це свідчать переконуючі успіхи, які здобула УГС завдяки підтримці населення України в недавніх березневих виборах.

„Ми українці за кордоном, — писав президент М. Плавюк, — розуміємо і належно оцінюємо Вашу працю і неоднократно доказали, що ми є з вами і всесторонньо вашу працю піддержуємо".

„У світі назріває усвідомлення, — говориться у привітальному листі, — що без державної незалежности України й інших народів, які бажають жити суверенним життям, всі заяви про демократизацію СССР, про перебудову її соціяльного, економічного життя залишаються пустими фразами... Мені зокрема приємно в імені Державного Центру Української Народної Республіки, висловити Вам подяку за те, що завдяки Вашим зусиллям, населення України довідалось правду про важливі події державного будівництва України на руїнах російської і австро-угорської імперій при кінці першої світової війни".

Президент УНР пригадує, що принципи державної незалежности, соборности і демократії були й залишились правильними дороговказами для всіх патріотів України. „Тому я бажаю вам багато успіхів в розгляненню основного завдання вашого з'їзду — створення політичної організації, що має на меті побудову самостійної демократичної української держави".

У СВІТІ

СХІДНЯ І ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНИ погодились в головних точках їхнього валютного об'єднання, дійшовши до компромісу над формулою, що уможливлює корисніші умовини для східньонімецьких громадян у віці понад 60 років. Старші громадяни Східньої Німеччини виграли коштом молоді, якій зменшено первісно запропоновані великодушні умови в економічних і соціяльних ділянках. Згідно з договором, валютна злука здійсниться 2-го липня. Східня Німеччина погодилась на головні точки договору, згідно з яким зарплати, пенсії, орендна плата та деякі ощадности будуть зараховуватись один до одного, тобто одна східньонімецька марка за одну куди більш вартісну західньонімецьку марку. Корпораційні довги будуть виміняні нормою дві східньонімецькі марки до одної західньонімецької марки, заявив міністер Рудольф Зайтерс.

ЛИТВА ЗАКЛИКАЄ ФРАНЦІЮ та Західню Німеччину бути посередниками в їхніх змаганнях за незалежність від Москви. Президент республіки Витаутас Ляндсберґіс, відповідаючи на спільне повідомлення надіслане йому президентом Франсуа Міттераном і канцлером Гельмутом Колем, звернувся до них з проханням, щоб переконали Москву у започаткуванні переговорів.

ДЖОЗЕФ ШВАММБЕРҐЕР минулого тижня повернувся до Західньої Німеччини, коли вперше Арґентіна видала мнимого нацистського кримінального злочинця зі своєї країни. Цей 78-літній колишній есесівський старшина, бувши начальником трьох концтаборів, є обвинувачений в смерті 3,000 осіб. Він приїхав на летовище у Франкфурті, звідки його забрали до тюремної лікарні, де він пройде лікарське бадання, що вирішить чи може він ставати перед судом.

БОЛГАРІЯ ТА ІЗРАЇЛЬ відновили дипломатичні зв'язки після 23-літньої перерви, підписуючи договір, що включає повітряну транспортацію, туризм, сільське господарство, взаємне забезпечення вкладів і банкові спілкування. Болгарія та інші країни східнього блоку зірвали дипломатичні взаємовідносини з Ізраїлем після війни 1967 року. Зі змінами, що заіснували в країнах Східньої Европи, всі країни крім СССР відновили дипломатичні стосунки з Ізраїлем.

В АМЕРИЦІ

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ етики проголосила минулого тижня, що наступного місяця починає двотижневе публічне переслухання справи сенатора Дейва Дюренберґера, який не дотримувався правил Сенату у справі публікування книжок. Останнє таке публічне переслухання Сенатської комісії етики відбулося у 1981 році, коли сенатор-демократ з Ню Джерсі Гаррісон Вілліямс був звинувачений у зловживаннях та повинен був зрезиґнувати. Деякі конґресові офіційні чинники не сподівалися, що республіканець з Міннесоти Д.Дюренберґер доведе цю справу так далеко та не буде намагатися обминути публічне переслухання, яке принесе замішання не тільки для нього, але й для самого Сенату. Сенатська комісія етики веде розслідування причетности сенаторів А. Кренстона, Д. ДеКонсіні, Дж. МекКейна та Д. Ріґля в махінаціях колишнього голови щадниці ім. Лінкольна. Під розслідуванням також знаходиться сенатор Л. Д'Амато у причетности до справи Департаменту житлового будівництва і розбудови міст.

ТРИ КОЛИШНІ ПОЛІЦІЯНТИ були обвинувачені у вбивстві чорного в'зня в тюрмі в Іст Тексас два роки тому. Випадок побиття до смерти чорного в'язня білими поліціянтами, як завжди, викликав великі расові занепокоєння. Жертвою став 34-літній водій вантажника, який був арештований за водіння в нетверезому стані якраз в день Різдва в 1987 році. Звинуваченим загрожує від 10-ти до 99-ти років ув'язнення. Смерть молодого водія стала одним з багатьох випадків насильства зі сторони охоронців порядку по відношенню до чорних у Тексасі.

З ХРОНІКИ ПОДІЙ В УКРАЇНІ

Москва, 2-го травня. (УПС). — Сьогодні, видатний український публіцист Василь Барладяну, який був кервіником УГС в Одесі, виїхав на постійне проживання до Канади. На летовищі Шереметьєво — 2 у Москві його піддали ґрунтовному обшукові, включно до особистого. Забрали на перевірку всі його особисті записи, написану монографію про художника Жука, а також особисті документи, диплом. Ці матеріяли залишились в СССР.

Мукачево, 1-го травня. Біля 300 представників незалежних громадських організацій пройшли колонами під час офіційних урочистостей. Гасла вимагали припинити будівництво Пістрялівської радіолокаційної станції. Проходячи повз трибуни, люди почали викрикувати місцевому начальству в обличчя свої вимоги, але вони були заглушені духовою оркестрою. Тоді колона, обійшовши центр міста, попрямувала до Пістрялівської РЛС, поблизу якої бідбувся багатолюдний мітинґ, який рішив 14-го травня від 9-ої до 10-ої год. провести попереджувальний страйк, 1-го червня заблькувати територію РЛС наметами голодуючих. Було також засуджено бльокаду Литви.

Одеса, 1-го травня. О 8-ій год. ранку представники незалежних організацій почали збиратися біля Оперного театру, щоб взяти участь у демонстрації, але там на них вже чекала міліція та ОМОН, які затримали трьох чоловіків. Близько 50 чоловік, що залишилися, продовжували демонструвати, аж міліціянти почали кидати їх у машини. Керував ганебною акцією начальник РВВС Жовтневого району підполковник Ястрембський, депутат Міської ради. Серед затриманих: Цвірко, Тимошенко, Муотасін, Хромичкін, Бондаренко, Коденчук. Багатьох з них було страшенно побито, а Михайлу Хромичкіну довелося накласти шви на обличчя.

Бориспіль. 1-го травня. У демонстрації взяв участь місцевий осередок Руху, який пройшов окремою колоною з українським, російським та білоруським національними прапорами. На мітинґу виступила активісти Руху, депутат Міськради Микола Кравець та пенсіонер, учасник ліквідації чорнобильської катастрофи Плотніков.

Кривий Ріг, 1-го травня. Місцева влала вирішила не проводити загальноміської демонстрації. У Дзержинському районі міста колона активістів Руху та СНУМ пройшла під синьо-жовтими прапорами. У Тарнівському районі колону демократичних організацій намагався зупинити начальник. РВВС підполковник Остапківський, який кричав: „Уберите бендеровские флаги! Я натравлю на вас рабочих!" Однак спровокувати людей йому не вдалось.

Київ, 1-го травня. — У офіційній демонстрації взяли участь представники Асоціяції „Зелений світ", які несли блакитно-жовті прапори і транспаранти еколоґічно-політичного характеру. „Чисті продукти — не тільки для номенклятури!", „Чорнобиль показав, що в Україні нема ні уряду, ні партії, а є колоніяльна бюрократія!" та „Ганьба організаторам першотравневої демонстрації у Києві у 1986 році!".

Б. ТИМОШЕНКО У ВАШІНҐТОНІ

Вашінґтон. — Комітет Допомоги Україні влаштовує в п'ятницю, 11-го травня, в залі української православної катедри св. Андрія 15100 Ню Гемпшир аве. Сілвер Спрінг, доповідь члена Секретаріяту РУХу і Спілки Письменників України на тему: „Рух — єдність, шлях до незалежности". Початок о год. 7:30 вечора.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)
Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to: Svoboda
Postmaster: Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
Second Class Postage paid at Jersey City N.J.
Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на: Svoboda
P.O. Box 346 Jersey City N.J. 07303

Присмерк Першого Травня

Ще живуть люди, — хоч небагато їх — які тямлять часи, коли ще не було Третього Інтернаціоналу, а 1-ше травня було щороку дійсно святом робітників. Публічні маніфестації були погідні, з музиками і гаслами на таблицях і транспарантах, які нікого не ображували. Большевицька революція радикально змінила характер Першотравневого святкування. Перетворено його на показ збройної сили, при чому введено традицію, щоби щороку показати на військовій параді на Червоній площі у Москві якийсь новий тип величезного танка чи протилетунські гармати. У кількагодинній офіційній партійній параді маршували війська, з фабрик виганяли робітників, на кінці походу йшли шкільні діти. День Першого Травня став засобом партійно-політичної пропаґанди. Цього року кремлівські володарі пережили дуже прикру несподіванку. Після офіційного маніфестаційного походу, який від приходу до влади Ґорбачова перестав бути тільки показом збройної сили імперії, відбулася на Червоній площі у Москві інша маніфестація, зорганізована „Товариством радянських виборців" — за дозволом від влади.

Виявилося, що це не маніфестація робітників, а антикомуністична й антирежимна демонстрація. Мільйони власників телевізорів в Америці й західньоевропейських країнах могли оглядати на екранах похід десяток тисяч чоловіків і жінок з протирежимними вигуками і ворожими партії й урядові написами на таблицях. Кричали: „Геть з диктатурою партії", „Рижков до димісії" — (прем'єр СССР), багато таблиць мали прихильні для Литви написи і вся ця демонстрація була виразно протестом проти політики Москви супроти Литви. Видно було якогось демонстранта у військовій уніформі, який відгрожувався п'ястуком, видно було теж якогось духовника, що ніс великий хрест. Ґорбачов і гурт державних достойників, між ними генерал Язов, приглядалися з гнівними обличчами яких 20 хвилин, після чого відійшли. Совєтське радіо і телевізія перервали передачу.

Уся ця демонстрація тривала якої півгодини, але стала знаменним виявом сучасних настроїв у корінній Московщині. Люди перестали боятися. А коли крамниці порожні і за примітивними харчами треба стояти у ще довших чергах і ще довше, як тому п'ять років, то люди виходять на вулиці і кричать. Було би перебільшуванням, як би казати, що Ґорбачов цілком втратив авторитет в очах маси і перестав бути популярним. Так не є, але й він не є навіть частинно тим „героєм", яким залишається в очах Заходу.

Настав присмерк колишнього урочистого Першого Травня. У столицях трьох прибалтійських республік, у столицях Грузії, Вірменії й Азербайджану взагалі не було ніякого походу. У Львові Першотравневий похід мав український патріотичний характер. У деяких колишніх сателітних країнах не було зовсім походів, у деяких вони затратили політичне обличчя. Німці із західнього і східнього Берліну використали гарну погоду для проходів. Єдина військова парада за старим большевицьким зразком відбулася у Гавані на Кубі. Володарі суходільного Китаю, боячися видно авантюр, не влаштували цього року взагалі ніякого походу.

Часи зміняються і ми зміняємося з ними — казали античні римляни. Найважливіша подія нашого часу є загин комунізму. Большевики — майстри у споганюванні того, що раніше було гарне й у збіднюванні колись багатих країн. Комунізм ще тримається на тонких нитках в СССР, у Китаї, на Кубі, в південному Ємені. Цю нитку підтримується або терором, як у Китаї, або військово-поліційним апаратом та протиамериканською реторикою, як на Кубі, або вічними закликами до терпеливости й обіцянками перебудови, як в СССР. Але всяка комуністична декорація вже споловіла, перестала бути атракцією або й стала ненависною, як частина зненавидженого режиму. Це й охопило колись гарне робітниче свято Першого Травня. В Америці пропаґовано його, як свято всього світу праці, до якого належать не тільки робітники і службовики, але й працедавці. З упадком комунізму в Европі та з дискредитацією Першого Травня в СССР — і тут цей день відійшов на задній плян.

Цьогорічна Першотравнева демонстрація у Москві — позитивне явище. Воно є ще одним доказом, на яких слабких ногах стоїть імперія і вона скріплює надію, що всупереч усім заходам — вона провалиться.

Михайло Кучер

ПОЛІТБЮРО РІШАЄ

Березневий Пленум ЦК КПСС схвалив партійну плятформу на XXVIII З'їзд КПСС. Партія була змушена відмовитись від конституційної ґарантії влади. Але партія, відмовившись від 6-ої статті Конституції, не відмовилась від боротьби за владу.

У Совєтському Союзі тепер існує біля сотні партій і організацій, які мають підтримку серед населення, зокрема в національних республіках. Але всі ті партії дуже слабі, вони не мають фінансових можливостей для розгортання пропаґанди. Такі партії не мають власних друкарень і власних приміщень для нормального провадження праці.

Відхід КПСС від управління державою покищо фікція. На місцях, в областях і районах продовжує володіти і наказувати партія. КПСС має величезні фінансові засоби, які дозволяють їй залишатись монолітом в ділянці інформації. Партія в своїх друкарнях друкує необмеженим накладом потрібні їй газети і журнали, також має доступ до телевізії і радіо.

1989 року партія мала дохід 2,569 млн карбованців, значна частина — це членські вкладки, але не тільки вони. Великий дохід дають партії видавництва. За останніх десять років у партійні видавництва вкладено 900 млн карбованців. 1989 року в бюджет партії поступило 1070 млн карбованців. Партія — це величезне господарство, яке видає гроші на утримання партійного апарату, на видавництва, на доми політичної освіти. Тільки на утримання апарату ЦК КПСС 1989 року було витрачено 36 млн карбованців. Побільшення заробітної платні робітникам партійного апарату складає 350 млн карбованців річно.

Партія має велику кількість санаторій, домів відпочинку. Тільки Інститут марксизму-ленінізму може вирахувати скільки коштує народам СССР партія.

Все це так, але з другого боку сталась важлива подія. Партія починає втрачати моральний капітал. Як тільки зник страх перед репресіями — авреоля КПСС почала тратити блеск. В самому ЦК помічаються ознаки розвалу. На засіданнях члени ЦК кидають собі в очі обвинувачення. Так, наприклад, Бровіков, совєтський посол в Польщі, на лютневому Пленумі вимагав публічного звіту від Ґорбачова, Яковлева, Медведева про їхню роботу. Він майже кричав, що партія робить помилку за помилкою. Але пояснення не дістав.

Секретар ВУСПС Мішин запропонував, щоб Ліґачов добровільно відступив від влади. Ліґачов, звичайно, не відмовився, мовчав. За нього відповів секретар ЦК і редактор „Правди" Фролов буквально: А ти хто такий"? (щоб питати і вимагати).

Була велика сварка на лютневому Пленумі між членами Політбюра Шеварнадзе, Ліґачовим, і Ґорбачовим. Ліґачов твердив, що рішення про те що робити в Тбілісі (квітень 1989) було прийняте на засіданні Політбюра з участю Ґорбачова, Шеварднадзе, Яковлева, Ліґачова, Язова й Рижкова.

На березневому Пленумі Ліґачов виступив з довгою промовою, де сказав що всі рішення перебудови були помилкові. Суспільство стало на порозі політичного та економічного хаосу. Політбюро відповідає за хаос в сільському господарстві. Протягом майбутніх п'ятьдесят років населення СССР не буде мати досить харчів.

У Східній Европі Ліґачов знайшов „великий відхід від соціялізма". Виходить, „відходячи від соціялізма" не спитали дозволу Ліґачова. Приклад Литви показує, що політика згоди (!) веде до політичного банкрутства.

Виступи Ліґачова і йому подібних показують наскільки коріння сталінізму глибокі в свідомості людей.

Після 70-літнього сну совєтське суспільство прокинулось і згідно з казкою Андерсена побачило, що совєтська влада не народна. Але вона є і покищо сильна. Для прикладу візьмемо Політбюро. Це унікальний інститут, якого досі не було в історії. Політбюро є власником всіх засобів продукції, має повну неконтрольовану владу над всіми громадянами СССР.

Політбюро володіє та рішає, — як прийнято говорити в СССР, — рішає „інстанція". Рішення Політбюра важний закон і жадні на перший погляд "революційні зміни" таке становища не міняють. „Інстанція" рішає де хто і що буде будувати. Без „рішення інстанції" ніхто не поїде закордон. Політбюро має владу, якої не має і не мав жаден імператор Росії. Цар не мав права на приватну власність людей, не міг мішатися в рішення суду, ані на нього впливати. Політбюро судить, призначає прокурорів і суддів. Воно виконавча влада, яка ні перед ким не відповідає. Але все таки жадний генеральний секретар ніколи не казав і не каже „я рішив". Загальна форма була інша — „Політбюро рішило".

Які будуть відносини між Ґорбачовим-президентом і всесильним Політбюром ще не можна сказати.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Яр. Климовський

Остап Тарнавський — „Сотня сонетів"

Построїв я сотню сонетів,
втиснувши думок еліксир...

О. Тарнавський

Ніхто не заперечить, що в сонетах Тарнавського еліксир думок. До речі так і повинно бути, бо недаром сонет уважається канонічною віршовою формою, ціхою якої є те, що в чотирнадцятьох рядках, інакшими словами в двох катренах і двох терцинах повинен бути цілий зміст, що постає у висліді нарраціï та рефлексій із влучним лаконічним закінченням, думкою автора, що часто заскакує читача. Не помилявся Хозе Асунсіон Сільва, назвавши сонет „королем строф".

Сонет, як строфічна композиція, постав ув Італії з кінцем XIII, початком XIV сторіч. Сонети вже писали Данте та Петрарка („Сонети до Ляври"). Деякі Дантові сонети переклали на українську мову М. Вороний і Д. Паламарчук.

Сонет розповсюджений в европейській літературі в XV і XVI сторіччях. У світовій літературі крім згаданих, відомі сонети, (щоб назвати тільки деяких) — Шекспіра (154 сонети), Лопе де Веґа, Спенсера, Ґете, Ронсарда, Гайне, Ередії, Бодлера. У нас — Франка, Лесі Українки, Самійленка, Чарнецького, Зерова, Рильського, Кравціва й останньо Тарнавського.

Якщо йдеться про збірку сонетів, то сонети в ній, як відомо, можуть заторкувати якусь одну тему як, наприклад, „Тюремні сонети" Франка, чи „Сонети кримські" Міцкевича, але й можуть бути в збірці різні теми.

• • •

Сонети Тарнавського різнотематичні. Слід подивляти, щоб знайти сто різних тем, чого доконав Остап Тарнавський і постає враження, що він може знайти тем ще більше.

Годі зупинятись над кожним його сонетом, що і є зрозумілим, тож вибираю лише деякі, а зупиняючись над ними, подаватиму їх не курсивом, а вміщу їх у текст, чим заощадиться багато місця, якого тепер у „Свободі" відчувається брак.

Із „Заспіву" довідуємось про творчу лябораторію автора „Сотні сонетів": „беру до рук перо і лист паперу, каже автор, збираю слів потрібних вініґрет і вже готовий мій надхнений лет в далеку, поетичну стратосферу... пусті метафори та епітети — не сон в сонеті, а реалітети". Насправді так воно не дуже легко, бо було б набагато більше сонетів, а відносно метафор й епітетів, у Тарнавського не тільки метафори й епітети, але чимало ще інших засобів поетичного вислову. От візьмім хоча б тільки самі порівняння й поетичні образи, то в збірці аж роїться від них. Ось вони, вибрані з великої кількости: „пташки розвіщують цяцьки пісень", „між деревами ходить тихий сон", „світ накрило біле полотно", „темінь виповзла з бездоння", „ходить сон по ночах, мов сновида", „на вівтарі краси святкова дань", „мережив очі сум, немов вікно павук" вантаж зчорнілих мурів тьму толочить", „блукає вічність манівцями ночі" та багато-багато інших.

Тут аж напрошується зразу подати які теми порушив автор у своїй „Сотні сонетів" — тема любови, життя, помічень у природі, мрій, привидів, часу, вічности, тимчасовости, одноразовости, пір року, там же й туга за домом, батьківщиною, своїм містом, різдвяні імпресії, про дерева (аж три варіянти), родовід, про людину, одружіння синів, про визначного актора та поета-мистця, про хрест, навіть про смерть (три варіянти) та багато інших тем, бож сонетів аж сто. Присвячених сонетів 19 — дружині, батькам, синам і відомим особам: Маланюкові, Кедринові, Гірнякові, Гординським, окремо Святославові, Нижанківському, Керницькому, Барці й іншим його приятелям.

А тепер наведемо фраґменти деяких сонетів, наприклад, ситуація, у якій знайшовся поет винятково: „Стою я без руху, стою у тремтінні, загорнений ніжно у вечора тінь, де кроком величнім з небесних святинь ступаєш униз, мов по зір полонині".

Це був привид, що його поет назвав „піснею душі". За ним ще ходив „незмінний голос", що його не заглушити вже нікому. На обрію бездомний вечір сів, де я стою, — каже поет, — над пропастю світів, а голос стиха мовить: йдім до дому".

Закінчення-есенції його сонетів унікальні (німець сказав би одноразові) як наприклад візьмім його „Тимчасовість" — „у шуканні вигідних поселень будували оселю і дім, щоб постійно зажити у нім, молодіти, постійно, як зелень, а зустріли лишень тимчасовість, що іде з роду в рід — людська повість".

Зчаста в сонетах Тарнавського можете натрапити на роздуми. „Життя — перехід поміж двох коробок із дерева: колиски і труни; у них увесь твого життя дороблок: весна квітіння й осінь сивини. Використовуй кожний день життя, бо їм нема ніколи вороття".

У сонеті „Одноразовість" поет розвиває поняття цього слова, (очевидно посвоєму), мовляв, „життя дається нам лиш раз у дарі",

(Закінчення на стор. 4)

Є. Варда
В. Волохонович

„Сіонізм: минуле і сучасне"

(Цю рецензію на книжку, що друкується, передали автори в Києві д-ром Мироном Куропасем)

За останні 20 років у нашій країні видано майже 400 найменувань книг з питань критики сіонізму загальним тиражем 15 млн. примірників. Більшість з цих книг сіють ворожнечу до жидів та сприяють розповсюдженню антисемітських настроїв серед населення. Не тільки книги, а й усі засоби масової інформації десятиріччями заторкували цю тему. На цьому ґрунті зійшли такі чорносотенні організації як „Пам'ять", „Отечество". У країні склалась передпогромна ситуація. Як результат — масова втеча жидів із Совєтського Союзу. За деякими даними, надрукованими у пресі, півмільйона їх вже подали заяви на виїзд.

А тепер, про книгу, що готується до видання у „Політвидаві України". Як і в усій попередній літературі на цю тему, поняття „сіонізм" та „євреї" перехрещуються у книзі настільки часто, що сприймаються читачами як синоніми. Для сіонізму вживаються різні негативні епітети — від „класовий супротивник", „повзуча контрреволюція" ...до „жандарм імперіалістичного форпосту".

„Сіонізм — це політична течія, що проголосила своєю метою збирання євреїв на своїй історичній батьківщині. І нічого більше", — так пише доктор філософських наук, провідний науковий співробітник Інституту етнографії АН СССР Н. В. Юхньова (Див. Актуальные вопросы межнациональных отношений. Радуга, Таллин, 1988, №11). Так розуміє суть сіонізму весь цивілізований світ.

У рецензованій роботі сіонізм зображений як єдино можливий засіб національного самовизначення жидів. Крім того, сіонізм змальований як єдина течія, що зовсім не відповідає дійсності.

Автори книги без всяких доказів навішують ярлики типу „націоналістичний" жидівським організаціям Б'най Б'рит, „Всесвітня спілка ізраелітів (с. 12), „Геголуц", „Ліга боротьби з антисемітизмом" (с. 38) та іншим.

Рукопис робить свій внесок у проповідь могутности сіоністів, які, за твердженнями авторів, захопили „ключові позиції у сфері фінансів, економіки, політики ряду капіталістичних країн" (с. 73), а „у їх розпорядженні знаходяться найбільш впливове у країні (ЗСА), лоббі" (с. 88, 91, 100). Значно ближчим до істини виявився процитований у рукописі американський фахівець У. Куандт, який відмітив, що „групи спеціяльного тиску дають політикам зручне виправдання для здійснення курсу, вже наміченого з інших причин" (с. 88). Твердження авторів по суті влились у багатоголосий хор апологетів концепції „світової жидо-масонської змови".

Цілий розділ книги присвячений критиці виступів сіоністів проти політики першого совєтського уряду. Оскільки у цей же час республіканська преса обходить мовчанням більш різку критику того ж самого першого совєтського уряду (хоч і з інших причин) з боку шовіністів (серед яких чимало членів КПСС), які гуртуються довкола журналів „Наш Современник", „Молодая Гвардия" та інших, то подібні звинувачення сіонізму сприймаються як різновид антисемітизму.

На фоні численних проявів антисемітизму у країні зовсім недоречні твердження про клясову природу антисемітизму та його зникнення при зміні соціяльних умов (с. 5, 7).

Однобічним є твердження начебто „націоналізм завжди використовувався реакцією при проведенні ідейно-політичних та морально-психологічних атак на свідомість трудящих" (с. 3). Відомо чимало прикладів визвольних націоналістичних рухів і про це писав В.І. Ленін.

У рукописі зовсім іґноруються зміни у нашій країні, що обумовили перегляд ряду понять. Нині, наприклад, змінилось відношення до культурно-національної автономії і тому деклярування її антинародного характеру звучить як анахронізм (с. 26).

Не менш застарілою є теза авторів рукопису про те, що у шестидесяті роки було „завершено створення основ соціялізму у багатьох братських країнах" (с. 64). І це після відомих подій у Польщі, Чехо-Словаччині, НДР, Румунії, Монголії. До того ж необхідно нагадати, що депутат від КПСС Ч. Айтматов заявив з трибуни Першого з'їзду народних депутатів СССР, що дійсний соціялізм збудований у Західній Европі, а наша країна дає приклад того як його непотрібно будувати.

Зовсім застійним у рукописі виглядає наведення акцій сіоністів у ООН: „критика зовнішньополітичного курсу СССР (невже це роблять тільки сіоністи? — рец.), використання так званого 'питання' про становище радянських євреїв (а хіба його не існує? — рец.), проблем довкола їх виїзду..." (с. 85).

У цілому автори переказують попередні публікації на цю тему та не дають практично нічого нового.

Видання ще одної книги з питань критики сіонізму у той час, коли влада „не може" знайти папір для друкування читанки на ідіш, — свідчення крайнього консерватизму у ідеологічному апараті Компартії України.

Видання даної книги буде сприяти посиленню неґативних аспектів у міжнаціональних відносинах.

Борис Тимошенко

ЛАНЦЮГИ ЖИВІ Й МЕРТВІ

VI

Цей синівський біль, породжений страшною правдою, і позбавив чесних дітей матері України сліпого вірнопідданства Москві, і випалив у душах одвічний рабський страх, і ми побачили єдино можливий шлях... Так і народився Народний Рух України, — започаткувався в середовищі письменників і невдовзі був підхоплений широкими масами, почав гуртувати людей різних політичних плятформ, різних віросповідувань, різних поколінь, різних націй... Усіх, кому дорога Україна, її майбутнє. Таке взаєморозуміння народ України вистраждав тяжким досвідом. Тому не випадково, що найголовнішою ідеєю Установчого з'їзду Руху, який відбувся у вересні торік, і було — „Єдність, єдність, єдність!" Ці слова скандували поряд з українцями й росіяни, жиди й поляки, кримські татари й гагаузи... Свята єдність зблизила всіх, хто хоче майбутнього своїм дітям.

Так, як не парадоксально, партійні ідеологи, найперше в чому почали звинувачувати Рух, так це в тому, що він веде до національного розбрату, до національної ворожнечі, що ми і „нацисти", і „екстремісти"... І подібні інсинуації зарясніли на сторінках всіх засобів масової інформації, почали організовано пускатися плітки про жидівські погроми... І це чинилося з єдиною метою, аби залякати ще не свідомих людей Рухом, викликати зневажливе ставлення до наших замірів. Прорахувались „товариші", не зважаючи ні на що, Рух серед народу України стає все популярнішим, а його провідна ідея повної незалежности України починає імпонувати людям усе більше. Особливо переконливо це засвідчив живий ланцюг соборности й незалежности України, що відбувся 21-го січня. Він зібрав при найсуворішому підрахунку понад мільйон мешканців України. Він допоміг здобути значну перемогу наших кандидатів на виборах, бо їхні передвиборні програми опирались на гуманістичні принципи демократії, багатопартійности, повної державної незалежности всім республікам імперського Совєтського Союзу, нового їхнього єднання.

Сувора дійсність переконує, що совєтська держава, як ґіґантське політичне формування, себе не виправдала, через стійкі шовіністичні тенденції вона підмінилась, набула імперської жорстокости до всіх народів, вона стала прірвою, де безслідно зчезають награбовані казкові багатства, і така держава фактично жебрачка, обідрані й піддані їй народи вона економічно безсила порятувати в біді, вона залишила й Україну в її страшному горі, скоєному з вини центру, фактично саму на себе. Вона не має потрібного наукового потенціялу, аби реально визначити обсяги й межі радіяційного забруднення після Чорнобильської аварії. Людей відселено тільки частково, і щоб рятувати їх далі постала потреба витратити 100 мільйонів карбованців. З них „бідна" держава дає всього 30 мільйонів, а решту — 70 мільйонів Україна мусить покривати зі свого пограбованого бюджету, і це тоді коли в нас не вистачає потрібних ліків, медичної апаратури, лікарень, санаторій, аби порятувати вражених радіяцією.

Лише серед ліквідаторів аварії хворих нині нараховується 80,000. З кожним днем росте захворюваність серед дітей. То, як після цього назвати таку державу. Більше того, Атоменерго, що є головним винуватцем аварії, що мало б компенсувати Україні збитки, дійшло до такого нахабства, що пограбувало Фонд Допомоги жертвам Чорнобиля, куди народ складав свої тяжко зароблені гроші. Є дані, що обсяг грабежу сягає 80 мільйонів карбованців. І уряд центру такого безчинства ніби не бачить. То кому потрібен такий центр, і такий уряд?

А на початку року на ім'я голови Руху Івана Драча поштою надійшли сенсаційні документи, які засвідчують, що Україна живе нині в передаварійному стані, що кожної миті може статися вибух нового реактора... Ось свідчення із постанови президії Всесоюзної Центральної Ради Професійних Спілок, прийнятої ще 29-го грудня 1988 року (м. Москва): „Із 16 діючих (в СССР — Б.Т.) атомних електростанцій на 14-ти перевірених технічною інспекцією праці профспілок виявлені серйозні недоліки в роботі по охороні праці, культурі виробництва... На багатьох атомних електростанціях систематично недотримуються вимоги радіяційної безпеки при ремонті, обслуговуванні і дезактивізації обладнання..." Президія ВЦРПС постановила: „Вимагати від Міністерства атомної енерґетики СРСР (міністер т. Луконін Н.Ф.) розробити й протягом трьох місяців вжити практичні заходи для безумовного усунення всіх недоліків..." І міністер, як засвідчує документ запевнив, що все буде виконано.

А ось доказ із іншого документу, з постанови партійного комітету Чорнобильської АЕС з 18-го жовтня 1989 року, тобто минуло майже десять місяців: „Партійний комітет відзначає, що на Чорнобильській АЕС зросло число грубих порушень трудової та громадської дисципліни. За три квартали 1989 року допущено 54 прогули (88 людиноднів). Всіх видів порушень допущено 222 випадки, що значною мірою більше, ніж 1988 року... Тривожна обстанова склалася і в м. Славутичі, де помітне зростання негативних явищ учасниками яких є представники трудового колективу станції. Відзначається низька культура поведінки працівників станції..."

Замість того, аби після нечуваної катастрофи зробити якнайрішучіші висновки й зробити все можливе, щоб біда не повторилась, а воно виходить навпаки — зростає число грубих порушень під час роботи небезпечних в експлуатації реакторів. І коли такий безлад на Чорнобильській, до якої спрямовано увагу всього світу, то що можна говорити про порядки на інших АЕС, де нині працює близько 20 реакторів. А втім і дивуватися для нас, досвідчених, теж не доводиться, бо постійна, хронічна безгосподарність, безвідповідальність, безжальність до цілих народів — це природа всякої колонізаторської системи, якою нині є СССР. І смертоносності ланцюгові її реакції, природа, закономірність — вбивчо взаємозв'язано. Скажемо, бездумні меліоратори ударно осушували Полісся. І ця темна, підступна сила ніби зумисне підготувала ще один спосіб винищення людей — пилеві бурі, що після Чорнобильської аварії невтримно розносять радіяцію. Інша нечиста сила набудувала ґідростанцій і морів на Дніпрі, а чорнобильські дияволи надто найближче — Київське море забруднене радіонуклідами так щедро. І нині все те осіло на дно величезного водоймища і заражений ґрунт вимивається течією Дніпра, з якого п'ють воду 36 мільйонів мешканців України, зрошується мільйони гектарів землі. Хіба це не ґеноцид, ще страшніший геноциду 33-го породжений ланцюговою реакцією зла?

(Закінчення на стор. 3)

ДВІ ПТАШИНИ З УКРАЇНИ

Цей заголовок справді асоціюється з виступом солісток Київської філармонії Галини Менкуш і Ніли Крюкової, бо птахи — це найкращі репрезентанти краси співу і щебету в природі, а обидві мисткині неперевершені виконавці твору Ліни Костенко „Маруся Чубай" — „щебетанням" тобто художнім словом Ніли Крюкової і співом Галини Менкуш з додатком повноцінного змісту і емоційної наснаги.

Свій виступ називають вони „моновиставою".

Галина Менкуш походить зі Львова, закінчила Львівську консерваторію, 5 років була членом ансамблю Верьовки, а тепер є солісткою Київської філармонії.

Ніла Крюкова народилася коло Кременчука. Здобувши театральну освіту, працювала в музично-драматичному театрі ім. Гоголя з Полтаві, відтак в театрі „Слово" при Спілці письменників України, а нині в Київській філармонії.

З першого слова виконання „Марусі Чурай" електризує публіку. Модуляція голосу Ніли Крюкової, її зовнішність, міміка, відповідність рухів і великий драматичний талант є причиною успіху інтерпретованого тексту.

Голос Галини Менкуш — непересічної дзвінкости, віртуозна гра на бандурі, відповідний підбір пісень так добре ілюструють цей історичний роман у віршах Ліни Костенко.

Два моменти зради: Гриця і Ярему Вишневецького, тобто зіставлення Ліною Костенко зради національної і особистої, є підставою драматичности цього твору. Багатий історичний матеріял аналогії, алегорії і алюзії до сучасности, зворушують і пригадують, хто ми та які. Постать Марусі — це ідеал краси, добра, шляхетности і часом, під час вистави, вона ідентифікується з Нілою Крюковою. Моментами здається, що це справді перед нами Маруся Чурай.

Режисерський задум Грицевої кончини — доцільний. Ритм рецитації нервовий, приспішений, повний емоції, бож це не абияке хвилювання, але... на мою скромну думку, його варто б ще раз передумати. А може тільки стишити музичну ілюстрацію?

До колосального успіху моновистави, крім таланту виконавців, причинилася їхня професійність. Галина Менкуш, крім своїх сценічних даних, має і композиторські здібності.

П'ять років працювали Галина і Ніла над „Марусею Чурай". Мали дозвіл і повну підтримку Ліни Костенко, але коли все вже було готове, квитки на прем'єру випродані, — почалися несамовиті перешкоди зі сторони влади. Справа мало що не опинялась в суді і тільки страх перед розголосом і скандалом примусив режим справу затушувати.

Ніла Крюкова і Галина Менкуш закінчили свої гастролі в Канаді і тепер виступають в ЗСА. Варто було б, щоб всі побачили „Марусю Чурай" у їхньому виконанні.

Літературна, мистецька і історична вартість твору Ліни Костенко незаперечна. Тому варто і конечно було б зробити професійний відеозапис „Марусі Чурай" у виконанні Ніли Крюкової і Галини Менкуш.

Ніля Стецьків

МИНУЛОГО ТИЖНЯ ПІВНІЧНО-Атлантійський Оборонний Союз (НАТО) прийняв ряд пропозицій для переміни цього західнього військового союзу у більш політичну організацію, в якій членство об'єднаної Німеччини було сприйнятливим для Совєтського Союзу і німецького народу. Серед рішень закордонні міністри НАТО погодились на те, щоб совєтське військо після об'єднання на неозначений переходовий час залишилося у Східній Німеччині для заспокоєння Москви. Вони також схвалили рішення президента Джорджа Буша скасувати пляни про розбудову нового і більш акуратного покоління нуклеарних ракет близького засягу в Німеччині.

У МАДЯРЩИНІ ТИМЧАСОВИЙ голова держави Арпад Ґонч призначив 58-літнього директора музею Йозефа Анталля, щоб він зформував перший свобідно обраний уряд країни за останніх 40 років. Й. Анталль є президентом поміркованого крила Мадярського демократичного форуму, найбільшої із шістьох партій. Приймаючи це завдання, Й. Анталль сказав, що надіється зформувати консервативну коаліцію з Селянською незалежною партією малоземельних власників і з меншою Християнською демократичною громадською партією.

В Чикаго вшанували Т. Шевченка

Українська чикагська громада не забула і цього року „спом'янути незлим тихим словом" свого національного пробудителя та пророка Тараса Шевченка. Як в минулих роках так і цього року, як сказав, відкриваючи свято голова Ілліноїського відділу УККА д-р Мирослав Харкевич, в місяці березні українська громада прийшла до свого національного батька зі своїми щоденними болями. Прийшла на пораду і за порадою. Прийшла, щоб, відзначуючи Шевченка, знайти розраду, бо Шевченко був і по сьогодні залишився для нас надхненням. В його „Кобзарі" є виложений сенс нашого національного існування, наша мета та наша політична платформа, що так чітко є викладена в словах: „В своїй хаті своя правда і сила, і воля".

Цьогорічні Шевченківські святкування в Чикаго відбулися в неділю, 11-го березня, в школі св. о. Миколая. Заля була заповнена. Люди стояли під стінами, бо забракло крісел. Присутніх з виконавцями було понад 650 осіб.

Після відкриття свята слідував виступ мішаного хору „Сурма" під диригентурою проф. Романа Андрушка. Хор виконав Шевченка „Заповіт" під музику М. Вербицького зі сольом Т. Ваджури та при фортепіяновому супроводі М. Красевич. Цей рідкісно виконуваний музичний твір Вербицького зробив на присутніх дуже гарне враження, бо дійсно було приємно слухати цю точку в доброму виконанні, і не менш приємно було знову побачити і почути хор „Сурму" в його мішаному колективі. Це дійсно піднесло рівень Шевченківського свята.

Коротке, але змістовне святкове слово про значення Т. Шевченка для українського народу виголосила Надія Хойнацька. Вона говорила, що ні один народ не знає подібних свят, як наші Шевченківські свята, але також і не має другої людини, як Шевченко, якій так належно та з пієтизмом віддавали б шану. „Щоб розуміти Шевченка, — говорила доповідачка, — треба знати український народ, його минуле та його історію. Коли заглянути в нашу історію то побачимо, що в нас були великі люди і були виродки. У своєму „Кобзарі" Шевченко промовляв і до одних і до других. Він поривав перших своїм пламенним словом до великих і благородних діл, а других — картав за їх нечесну поведінку та службу для чужого пана. Шевченко є вічний. Його слова й на сьогодні не втратили ваги. Він і сьогодні є дороговказом для тих, що на Україні піднесли високо свої голови та сміливо стали в обороні наших національних, соціяльних та політичних інтересів, і заразом картає тих, що й досі не перестали знімати полатану сорочку із рідного брата".

Наступною точкою був виступ юнацького Хору Катедри школи св. о. Миколая під керівництвом Марти Стадник. Хор виконав кілька пісень, як „Поклін тобі, Тарасе", „Подивлюся аж світає" та „Тече вода". Вплетені поміж піснями були деклямації віршів Шевченка. Виступ молоді з піснями та деклямаціями робив на присутніх дуже гарне враження, бо приємно було бачити і слухати молодих виконавців, які виконували свої точки з молодіжним ентузіязмом та дитячим поривом.

Доброю точкою була інсценізація „Мої думи", яка включала виступ молодіжного мішаного хору „Байда" під диригентурою Володимира Поповича. Інсценізація складалася із сцени, в якій у парку поблизу пам'ятника Шевченкові молода дівчина хвалиться бабусі та дідусеві, що вона вміє вірш „Мені тринадцятий минало", одначе, тут і там її бабуся мусіла допомагати. Як показалося, пам'ятник у парку не був пам'ятник, а сам Шевченко, який розмовляв до присутніх. Керівники інсценізації вміло використали технічні засоби: світло, мряку, що обгортала статую, а виступ хору підсилили акомпаніяментом.

Святкування закінчилися виступом хору „Сурма", а його виступ розділила на двоє деклямація Марійки Крутяк, яка добре продеклямувала фрагмент із „Тризни". Мішаний хор „Сурма" виконав „Лічу в неволі дні і ночі" муз. Д. Січинського з сольом Ярослава Головки, а чоловічий хор виконав „Сонце заходить" муз. Д. Роздольського та „Огні горять" муз. С. Воробкевича з сольом Т. Ванджури (баритон) та М. Крихтяка (тенор).

Українська чикагська громада святкує Шевченківські роковини кожного року. Святкування цього року треба зачислити до одних з кращих завдяки виконанню поодиноких мистецьких одиниць: молодіжних хорів, деклематорів та хору „Сурма", а зокрема його виступ у мішаному складі та понад усе чисельній публіці, яка надавала святу атмосферу підйому та вигляду масового здвигу.

Лука Костелина

Відслужено Панахиду на могилі Ю. Ревая

Гемптонбурґ, Н. Й. — у вівторок, 27-го березня, на українському католицькому цвинтарі св. Духа, напередодні ІІ-ої річниці несподіваної смерти Юліяна Ревая прем'єра Карпатської України, на його могилі відправили Панахиду: Владика Василь Лостен, о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, о. монс. Стефан Чомко, о. монс. Петро Федорчук і о. Іван Терлецький.

Учасниками Панахиди були колишні приятелі покійного: д-р Іван Флис, головний предсідник Українського Народного Союзу, д-р Василь Вереш, Волтер Клозник, Іван Гурин і інші. При спільному обіді присутні обмінялися спогадами про життєвий шлях незабутнього члена нашої нюйоркської громади.

Наради НТШ

Ню Йорк, НЙ. (О. К.) — Тут у власному домі відбулося в суботу, 21-го квітня, чергове засідання Управи НТШ, яке ізза широкої діяльности в останньому часі у зв'язку з подіями в Україні тривало більшість дня та закінчилося перед публічною доповіддю голови д-р Ярослава Падоха про його поїздку до Львова на наукову конференцію заходами відновленого НТШ.

Засідання відкрив д-р Падох, закликавши усіх присутніх відзначити одноххвилинною мовчанкою відхід у засвіти в дні 3-го березня 1990 року, заслуженого і активного до кінця свого життя члена Управи проф. Григора Лужницького.

В дальшій програмі засідання обширний звіт із діяльности НТШ і своєї особистої зложив д-р Я. Падох, затримуючись зокрема на першій від майже півсторіччя зустрічі із членами відновленого Наукового Товариства Шевченка у Львові. Там він брав також участь у науковій конференції з приводу 176-річчя з дня народин патрона товариства, у якій було біля 40 доповідей при вщерть заповненій залі. Голова подав також членам Управи вичерпні інформації про співпрацю з відновленим НТШ у Львові та всю технічну і матеріяльну йому допомогу для розвинення широкої наукової діяльности. При цій нагоді він звітував, що ще в січні він мав в Ню Йорку зустріч з міністром культури УССР Оленком, в якій порушив справу віддання для НТШ у Львові двох будинків, що були власністю товариства, при давній вулиці Чарнецького 24 і 26, але не дістав позитивної відповіді.

Впродовж останніх місяців НТШ мало нагоду гостити у себе ряд науковців з України з доповідями, про що було завжди своєчасно повідомлено українських мешканців Ню Йорку та околиці.

Зокрема про успішну Шевченківську конференцію в Ню Йорку в дні 18-го березня, яка відбувалася одночасно з подібною конференцією у Львові, звітував також науковий секретар проф. Леонід Рудницький і директор канцелярії НТШ ред. Микола Галів, який був її організатором.

Голова НТШ д-р Я. Падох з дружиною перебували у Львові в часі від 13-го до 23-го березня, як також в часі подорожі затримались у Варшаві, де д-р Я. Падох відвідав дійсних членів НТШ Миколу Сівіцького і проф. Едварда Тожецького та вручив їм грамоти членства, як також деякі видання НТШ.

Як відомо, в останніх місяцях перебуває на наукових студіях в УНІГУ секретар НТШ у Львові проф. Ярослав Ісаєвич, який декілька разів відвідував вже НТШ в Ню Йорку для нав'язання тісної співпраці. З думкою саме про цю співпрацю, голова запропонував Управі НТШ у Львові відбути перед українознавчою конференцією, що запланована на кінець серпня цього року в Києві Спільне засідання для встановлення шляхів та засад постійної співпраці обох товариств, зокрема коли йдеться про видавничу діяльність, обміну виданнями тощо. Тема цієї наради, як і конференції у Києві викликала ширшу дискусію серед присутніх на засіданні, розуміється з одобренням тих плянів.

Голова звітував ще також про відвідини і вечір поетеси Ліни Костенко зорганізований заходами НТШ в Ню Йорку та ряд комплікацій того вечора. Повідомив він також про посвячення пам'ятника на гробі Олени Джуль та ускладнення з її спадщиною, що тепер віддзеркалюються у судовій розправі.

Секретар НТШ проф. Л. Рудницький звітував про конференцію жидівсько-польсько-українську, що відбулася на колюмбійському університеті в Ню Йорку 26-го березня з незвичайно цікавими доповідями, які вказують на те, що такий „діялог" треба і в майбутньому продовжувати. Обговорюючи обширно наукові конференції, які відбулися у звітовому часі, в тому також конференцію АААСС в Чикаго члени Управи висловили потребу вилонити із свого членства окрему комісію, яка в майбутньому буде відповідати за наукові конференції та евентуальну публікацію їхніх доповідей. Комісію очолив науковий секретар проф. Л. Рудницький. Він порушив також справу журналу „Несьоналіті Пейперс" та участь в нашому НТШ і його дописувачів та подав до відома, що підготовляється чергова конференція АААСС у Вашінгтоні у жовтні цього року, яка буде всеціло присвячена творчості українського письменника Олеся Гончара. До речі, треба підкреслити, що НТШ, за ініціятивою проф. Л. Рудницького, робить старання, щоб О. Гончар був кандидатом на нагороду Нобеля. В тому напрямі пішли відповідні внесення до комісії, яка розглядає кандидатів. Тому конференція АААСС, йому присвячена, дуже на часі. Ідуть старання, щоб О. Гончар був її учасником, але це залежить від його здоров'я. Запрошено також на цю сесію А. Погрібного з Києва з доповіддю про письменника.

Темою засідання Управи були також фінансові справи про які звітував фінансовий референт д-р Іван Сєрант. Управа рішила уділити деякі фінансові допомоги. На підставі звіту Стипендійної комісії проф. Олекси Біланюка уділено стипендії Патриції Кеннеді Грімстед на студії архівів у Львові, Анні Ревакович, студентці мистецтва в Канаді і евентуально дати фінансову поміч А. Ісаєвич, якщо її прийме на студії американський акредитований університет.

Крім того допомогти в організації Товариства „Зелений Світ" і створити спільну правничу комісію НТШ у Львові і НТШ в ЗСА, яка вже працювала б в рамках українознавчої конференції у Києві.

Управа прийняла до відома, що делегатами НТШ на конференцію у Києві будуть голова та науковий секретар, а побажана участь також інших членів Управи.

Ланцюги...

(Закінчення зі стор. 2)

Тому зрозуміло, Рух, як виразник волі народу України, на загрозу нових Чорнобилів реагує рішучіше, аби зупинити ланцюг смертности. І так 22-го квітня заплановано Живий ланцюг. Він не відбувся, але його замінено на інші масові акції протесту проти Чорнобилів.

І мав рацію американський вчений, коли сказав: „Нам не страшні ваші ракети, ми боїмося ваших Чорнобилів".

Товариство Українських Інженерів Америки та Відділ Митрополії Ню Йорку
ділиться сумною вісткою з членами та громадянством, що 26-го квітня 1990 р. упокоївся в Бозі довголітній член Товариства

бл. п. інж.
Михайло Вовкодав

Опечаленій Родині висловлюємо глибоке співчуття

Управа Товариства

ПЕРЕБУВАЮЧИ НА ВІДВІДИНАХ у Польщі, президент Західньої Німеччини Ріхард фон Вайзекер запевнив польський народ та уряд, що об'єднання Західньої і Східньої Німеччин не представляє жодної небезпеки для існуючих кордонів Польщі.

У ДРУГУ
БОЛЮЧО-СУМНУ
РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Найдорожчої
ДРУЖИНИ, МАМИ
І БАБУНІ

бл. п.
ІВАННИ КАЧОР
з дому ЧЕРНЕЦЬКА
яка відійшла у Вічність 14-го травня 1988 року,
буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА
у понеділок, 14-го травня 1990 р. о год. 6-ій веч.
в катедрі свв. Володимира й Ольги у Вінніпеґу

Приятелів і Друзів Покійної просимо помолитися за спокій Її душі.

Муж — АНДРІЙ
Доньки:
ЛЕСЯ ГАВРИЛЮК
СОФІЯ КАЧОР
МАРТА ГРИНЮК
Сестра — ЕВГЕНІЯ БУЧКО
Зяті: ЗЕНОН ГАВРИЛЮК
ТАРАС ГРИНЮК
Внуки:
РОМАН і НІНА ГАВРИЛЮКИ
АНДРІЙКО і СТЕФАНКО ГРИНЮКИ
Шваґер — ІВАН БУЧКО

У глибокому і безмежному смутку повідомляємо
Рідних, Приятелів і Знайомих,
що 26-го січня 1990 р. з ласкавої волі Всевишнього відійшов у кращий світ, на 81-му році життя

наш Найдорожчий і Незабутній

МУЖ, БАТЬКО і ДІДІ

бл. п. маґістер прав
ІВАН ЛІЩИНСЬКИЙ

відомий працівник просвітянського руху на Комарнянщині.

Сумні і глибокі змістом молитви Парастасу і Панахиди були відправлені 28-го і 29-го січня, а похорон відбувся 30-го січня із собору свв. Володимира й Ольги в Чикаґо, а відтак Тлінні Останки нашого Найдорожчого Покійного були поховані на українському католицькому цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Ілл.

У безкрайому жалю:
дружина — ІВАННА
донька — ОКСАНА ОРИШКЕВИЧ з мужем д-ром РОМАНОМ
син — МАРКО з дружиною ЛЮБОЮ
внучки —
МАРТА ОРИШКЕВИЧ
МАРКО ОРИШКЕВИЧ
внуки —
АЛЯ ОРИШКЕВИЧ
МАРКО ЛІЩИНСЬКИЙ, мол.
НАТАЛЯ ЛІЩИНСЬКА
ХРИСТЯ ЛІЩИНСЬКА
сестра — НАТАЛІЯ ІВАСЬКЕВИЧ зі сином МИХАЙЛОМ з дружиною і брат СЛАВКО з дружиною ВІРОЮ — в Україні
братаниця — ДАРЦЯ ГІРНЯК з мужем інж. БОГДАНОМ і дітьми РОМАНОМ, МИРОНОМ і НАТАЛЕЮ
братанич — ЗЕНОН ЛІЩИНСЬКИЙ з дружиною ЕВОЮ і дітьми АНДРІЙКОМ і СТЕФЧИКОМ
кузини — ТОЛЬКО і СТЕФАН з дружиною — КАЧМАРСЬКІ
свати — ІВАН і АННА КОВАЛЬЧУКИ
шваґри — ІРЕНА й ОСИП ШАРУНИ з родиною
ближча і дальша Родина в Україні

•

ПОДЯКА

Нема в людській мові слова, яким можна б було висловити жаль по втраті дорогої особи і подяки за співчуття. Я сьогодні у глибокому жалю, своїм скромним словом хочу подякувати за все. Всім хто старався співчутливим словом облегшити мій жаль по втраті Мужа — вірного Друга з котрим ласкавий Господь дозволив мені прожити довгих п'ятдесять літ.

Цією дорогою складаю особливу щиру подяку Всечеснішому о. митратові Маріянові Бутринському — настоятелеві собору свв. Володимира й Ольга в Чикаґо за відвідини Покійного в шпиталі та за уділення Святої Тайни Оливопомазання. Рівнож дякую о. митратові і Всечеснішим Отцям Маріянові Іваховү та Романові Козакові за відправлення Парастасу та довершення чину похорону.

Зокрема наша вдячність о. митратові за зворушливі слова потіхи і розради в соборі над домовиною, та відпровадження Тлінних Останків на місце Вічного Спочинку.

Наша щира подяка учасникам чоловічого хору „Ірмос" та мішаному „Прометей" при соборі свв. Володимира й Ольги і їхній дириґентці Наді Савин за відспівання Панахиди і прекрасного зворушливого „Святий Боже".

Сердечно дякую Членові Дирекції „Самопоміч" Богданові Ватралеві за теплу згадку про Покійного, як працівника каси.

З черги дякуємо голові хору „Прометей" Іванові Скоморохові, який щирими словами попрощав довголітнього хориста в далеку дорогу.

Щиро дякуємо за чудові квіти, які прикрасили місце останнього побуту нашого Найдорожчого Покійного на землі.

Дорогій Родині, Приятелям і Знайомим наше щире українське Спасибі, за молитви, за слова розради, та за щедрі пожертви в пам'ять Покійного.

Всім сердечно дякуємо за ласкаву участь на поминках, на яких шкільний товариш Покійного д-р Микола Тимняк, гарним спогадом давно минулих літ, попрощав „Друга Івана". Лесі Мудрій дякуємо за милий епізод із прогульки до Риму.

Щедрі пожертви в сумі 1 225 долярів розподілено як слідує:

На Культурний Осередок при соборі свв. Володимира й Ольги, як пам'ятник 1000-ліття Хрищення України	$500.00
На Святі Літурґії .... (поіменно)	240.00
на семінарійний фонд	200.00
на поміч Україні	265.00
на сироти (поіменно)	20.00
Разом	$1 225.00

Всім за все дякуємо. Нехай Господь наділить Вас здоров'ям і винагородить Сторицею.

Похоронному заведенню „Музика і Син" наше признання за достойне переведення похорону.

РОДИНА

Уряд...

(Закінчення зі стор. 1)

монстранти кидали до підніжжя пам'ятників розірвані твори Леніна, комсомольські квитки, а до пам'ятника на Хрещатику через голови міліціянтів кинули вінок з колючого дроту з зображенням черепа й кісток і з написом: „Катові України від українського народу".

Учасники мітингу 26-го квітня прийняли резолюцію у якій сказано:

„Сьогодні, 26-го квітня 1990 року виповнилося чотири роки з дня найстрашнішої в історії людства технологічної катастрофи — аварії 4-го енергоблоку Чорнобильської АЕС. В результаті цієї аварії невиправної шкоди нанесено екології та населенню України, Білорусії, Південно-Західніх областей Росії. Чорнобиль назавжди скалічив життя 6000 людей, які брали участь у ліквідації наслідків аварії, він і тепер повільно вбиває тисячі людей, які працюють на ЧАЕС і живуть у радіяційній зоні.

За чотири роки становище не тільки не покращалось, але значно погіршилось. Білорусія і Україна впевнено зайняли перші місця по кількости онкологічних захворювань. В багато разів виросла дитяча смертність.

Не дивлячись на це уряд СССР так і не вжив суттєвих заходів для поліпшення цього становища. ЧАЕС продовжує діяти, незважаючи на те, що тільки 1989 року на її діючих першому і другому енергоблоках 15 разів відмовляло устаткування (для порівняння: на всіх АЕС Франції за той же період — 2) працюють і інші АЕС аналогічного типу, що також є потенційно вибухонебезпечними. По всій території СССР продовжується поширення радіонуклідів у продуктах, воді, промислових товарах, які здатні протягом сотень років убивати покоління за поколінням. Уряд СССР обмежився косметичними заходами, спрямованими швидше на приховання, ніж на ліквідацію наслідків аварії і не вживає належних заходів для припинення фактичного геноциду щодо власного народу.

Більше того, на територію ЧАЕС, як відомо, звозять для поховання залишки атомної енергетики з країн Східньої Европи. І це в той час, коли всі відходи самої ЧАЕС, заражена техніка та різне устаткування захоронені в зовсім непристосованих могильниках, які є доступними для ґрунтових вод, котрі рознесять атомну смерть далеко за межі України і СССР. Наслідки цих дій передбачити неможливо. Під загрозою саме існування трьох слов'янських народів.

Виходячи з вище сказаного ми звертаємось до Верховної Ради СССР з такими вимогами:

1. Компенсувати Україні й Білорусії всі збитки, нанесені їх народам та економіці в наслідок рішень, прийнятих союзними органами щодо розташування, будівництва, експлуатації ЧАЕС а також дій, що призвели до аварії на цій станції.

2. Притягти до кримінальної відповідальности всіх справжніх винуватців аварії на ЧАЕС, збільшення, посилення тяжких наслідків, приховання справжніх масштабів злочину.

3. Класифікувати дії осіб, які винні в Чорнобильській трагедії, як злочин проти людства.

4. Зобов'язати Мінатоменерго всі вкрадені народні гроші з рахунку номер 904 повернути.

5. Беззастережно закрити ЧАЕС до 1992 року.

6. Провести всенародний референдум відносно демонтування всіх АЕС, які розташовані в густонаселених районах СССР.

7. Всі гроші, отримані за експорт електроенергії за кордон, перевести в бюджет республік, на території яких розташовані станції, виробники цієї енергії.

8. Негайно ліквідувати відомчу цензуру, яка обмежує поширення правдивої інформації про наслідки аварії на Чорнобильській АЕС. Опублікувати детальні карти радіяційного затруєння територій.

9. Забезпечити масовий випуск індивідуальних дозиметрів".

Текст резолюції надіслали голові Верховної Ради СССР Лук'янову. Підписали звернення члени Московського відділення НРУП, Московського відділення Народного Фронту Білорусії та Московської філії УГС.

Копії цього документу надіслані: до Верховної Ради УССР, до Верховної Ради БССР, до мінатоменерго до міністерства охорони здоров'я СССР, УССР, БССР, РСФСР, до Академії Наук УССР, БССР.

„Рідна Школа" у Вашінґтоні в поклоні Шевченкові

Вашінґтон. — У суботу, 10-го березня, учні „Рідної Школи" ім. Тараса Шевченка у Вашінґтоні вшанували пам'ять свого патрона декламацією його віршів і окремим церемоніялом біля його пам'ятника в столиці ЗСА.

Зранку в приміщенні школи відбулися змагння з деклямування віршів Т. Шевченка перед спеціяльно запрошеними суддями з представників громадськости, якими були: Микола Французенко, голова українського відділу Голосу Америки, Ірина Халупа, директор бюра Української Крайової Інформаційної Служби, та д-р Ігор Масник. Після того, як учні закінчили деклямувати, судді назвали переможців. З передшкілля перше місце зайняв Стефан Євич, друге — Іня Євич, третє — Андрій Барнай. Перша кляса: перше місце — Марко Соневицький, друге — Маркіян Добчанський, третє — Христина Теркун. Друга кляса: перше місце — Ляриса Волошин, друге — Е. Булавка, третє — Роман Ґарбер. Третя кляса: перше місце — Андрій Ґарбер, друге Віктор Сульжинський, третє — Мая Повх. П'ята та двомовна кляси: перше — Орися Лончина, друге — Маруся Соневицька, третє місце — Іван Гельцлей.

Окреме вирізнення за мистецьке виголошення отримали: Любомир Мирашик з передшкілля та Дмитро Мирашик з п'ятої двомовної кляси. Всі учні, які брали участь у змаганнях на кращу деклямацію віршів Тараса Шевченка, отримали медалі.

По закінченні змагань учні з вчителями та батьками поїхали до пам'ятника Тарасові Шевченкові для закінчення святкувань. Тут отці Григорій Подгурець, настоятель української православної церкви св. Андрія, та Йосиф Денищук, сотрудник української католицького крайового собору Пресвятої Родини провели спільні молитви, а учні-переможці ще раз деклямували вірші.

Цього ж дня обрано нову управу Батьківського кружка в такому складі: д-р Іня Євич — голова, Ганя Повх — заступниця голови, Ірина Ільчишин — писар, Іван Кунь — скарбник. З нагоди цього свята батьки учнів висловлювали вдячність директорові школи Марійці Юрах за зразкове ведення школи. Школа Українознавства ім. Тараса Шевченка у Вашінґтоні провадить заняття у приміщеннях американської публічної школи повіту Монтґомері ім. підполковника Брука Лі в місцевості Сілвер Спрінг у Мериленді.

Появилося нове число Інституту дослідів національних питань

Ню Йорк (РСГ). — У п'ятому 144-сторінковому числі репрезентативного німецькомовного журналу „Studien zu Nationalitatenfragen" (Студії національних питань), видання Інституту дослідів національних питань при Українському Вільному Університеті, осінь 1989 рік, за редакцією Зенона Соколюка, Еміля Бея, Іво Полюляха і Дмитра Зленка, поміщено статті таких авторів: Петро Голубенко — „Російський сфінкс" Мирослав Турчан — „До повоєнної історії українців у Польщі", Петро Потічний — „Гласність і УПА", Володимир Жила — „Від часу великої безнадійности до іншої Німеччини", Теодор Мацьків — „Тисячоліття Київської Русі — 988-1988", Осип Кратохвіль — „Обговорення природного права і життя останніх номадів Европи" і Лідія Качуровська-Крюків — „1000-ліття російського мистецтва" — критика російської публікації.

Цей цікавий німецькомовний журнал започаткував свою діяльність у 1985 році і від самого початку своєї появи він виконує інформативну роботу, знайомить німецькомовного читача з українським станом посідання в СССР, Польщі, Чехо-Словаччині й інших країнах Европи та на поселеннях у країнах вільного світу.

В ЧЕТВЕР, 3-ГО ТРАВНЯ, президент Джордж Буш виступив на пресовій конференції в Білому Домі, де він висловив своє занепокоєння можливостями усунення Міхаїла Ґорбачова, що у висліді може зупинити демократичні зміни у Східній Европі. „Я слідкую за подіями з великим занепокоєнням", — підкреслив Президент. — „Я віддаю належне М. Ґорбачову за те, що він зробив. Тепер на нього давлять з усіх сторін, особливо у сфері економіки. Час від часу я побоююсь, що його усунуть". Агенція СП відмітила, що президент Дж. Буш вперше відкрито припустив можливість усунення М. Ґорбачова. Як уже повідомлялось, раніше на цю тему більш відверто висловився секретар оборони Дік Чейні. Президент також підкреслив те, що політика ЗСА по відношенню до СССР не базується на „одній особі". Дж. Буш вислоив побоювання, що М. Ґорбачов, залишаючись при владі, може піти на уступки своїм опонентам, гальмуючи при цьому процес роззброєння. Коли Дж. Буша запитали, як він сприйняв першотравневу демонстрацію в Москві, він відповів: „Це плоди демократизації. Він (Ґорбачов) щойно вчиться".

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

Четверта вершина відбиванкової дружини „Ч. Січі"

Вчетверте цьогорічного сезону жіноча відбиванкова дружина УСВТ „Ч. Січ" здобула звання чемпіонок Відбиванкової Асоціяції ЗСА. Завдяки цьому успіхові, „Ч. Січ" автоматично закваліфікувалася до реґіонального чемпіонату ЮСВБА, який відбудеться в травні. Звітовий турнір пройшов з участю 10-ти дружин із стейтів Ню Джерзі і Ню Йорку, в суботу 21-го квітня ц. р. в спортових залях середньої школи Коламбія в Мейплвуді, Н. Дж. Протягом дня гри проходили круговою системою в двох рівнорядних підгрупах по п'ять дружин. Після закінчення цих ігор відбулися півфінальні змагання і остаточно фінальні, до яких дійшли переможці. У своїй підгрупі наша дружина здобула такі висліди:

„Ч. Січ" — „Стрікс" Н. Дж. ВК — 15:10, 14:16
„Ч. Січ" — Рарітаж ВК — 15:8, 15:5
„Ч. Січ" — „Скай Вокерс" Н. Й. — 15:13, 15:8
„Ч. Січ" — Лівінґстон ВК — 15:5, 15:4

Кінцевий показник підгрупи „А"

1. „Ч. Січ" Нюарк — 7:1 точок
2. „Скай Вокерс" Н. Й. — 6:2
3. „Стрікс" ВК — 4:4
4. Рарітан ВК — 3:5
5. Лівінґстон ВК — 0:8

Кінцевий показник підгрупи „Б"

1. Лівінґстон ВК II — 6:2
2. „Скай Вокерс" Н. Й. II — 5:3
3. „Енджел Фаєр" ВК — 3:5
4. „ВЕйв" ВК — 3:5
5. С. О. „Мейплс" ВК — 2:6

У півфіналах зустрілися: „Ч. Січ" — „Скай Вокерс" II та „Скай Вокерс" Н. Й. — Лівінґстон ВК. Обидві півфінальні гри пройшли на вищому рівні, „Ч. Січ" еліміувала суперниць — 16:14, 15:5, Лівінґстон перемогли — 15:13, 15:12. В завзятому і емоційному фіналі „Ч. Січ" здобула цю найважливішу перемогу, завдяки якій вчетверте в цьому сезоні зайняли чемпіонську вершину в офіційних турнірах ЮСВБА. Склад „Ч. Січі" в цьому турнірі: Н. Моравська, А. Као, Д. Маркусь, С. Лопатовська, Р. Баль, М. Орел-Вітман, Л. Андерсон. Провідниця Соня Моравська-Галій, тренер Павло Галій.

Успішні виступи тенісиста „Ч. Січі"

Данило Матківський, що на протязі минулих чотирьох років був чоловим тенісистом в середній школі Мільбирн, Н. Дж., і рівночасно в тенісовій дружині „Ч. Січі", нині не менш успішно репрезентує свій коледж, тобто тенісову дружину Кейн коледжу в Юніон, Ню Джерзі. 10-го квітня ц. р. Матківський успішно розпочав тенісовий сезон коледжів подвійними перемогами. В поодинокій грі подолав чолового тенісиста Стівен коледжу С. Вайравантана — 6:0, 6:1, в подвійних змаганнях із своїм коледжовим партнером — Дж. Ґранде, виграв із згаданим суперником і А. Галма — 6:3, 6:2.

12-го квітня ц. р. зустрічі з тенісистами Монтклер коледжу, Матківський на початку переміг Дж. Квомо — 6:2, 6:1, а в подвійній грі разом з Ґранде виграли з Квомо-Орлофским — 6:3, 6:0. 20-го квітня ц. р. відбулася чергова зустріч, цим разом з тенісистами з Джерзі Сити коледжу, в якій Матківський елімінував В. Періха — 6:1, 6:0 в поодинокій грі і пізніше із своїм партнером виграли з Фінклєштайном-Періхом — 8:7.

УСВТ „Ч. Січ" — „Краковія" СК — 0:2

Після довшої перерви з огляду на чашові гри і Великодні свята, в неділю, 22-го квітня ц.р. відновили свої виступи футболісти „Ч. Січі". Ці раніше відложені змагання відбулися на виїзді в місті Ґарфілд, в яких наша дружина зазнала поразки вислідом 2:0 До перерви вислід був 0:1, що його здобули господарі з карного стрілу, зарядженого цілком несправедливо суддею зустрічі. Це рішення суддя зробив на підставі того, що змагун „Краковії", ведучи м'яч в напрямі „Ч. Січі", впав на карному полі без жодного дотику із сторони оборонця гостей. Цей ґоль і створив нервове напруження в дружині „Ч. Січі", що у великій мірі відбилося на грі наших фудболістів. Ще перед перервою „Січовики" малу добру можливість вирівняти вислід, одначе Келі гарячково післав м'яч понад поперечку воріт господарів. У другій половині гості в більшості володіли м'ячем, але напад не зумів використати черговиx нагод до здобуття ґолів. У свою чергу господарі провели кілька гарних акцій, одну з яких закінчили ефектовним ґолем, яким і устійнили вислід зустрічі. Треба відмітити, що в складі „Краковія" вповні виступають новоприбулі футболісти з Польщі подібно, як і в інших польських клюбах. Покищо такої нагоди не мають українські футбольні дружини в ЗСА і тому в їх складах виступають футболісти інших етнічних походжень. Чи дочекаються українські дружини приїзду наших визначних футболістів з України, покаже недалеке майбутнє. Склад „Ч. Січі" в цих змаганнях: Хамуляк, Ромійо, Олій, Ф. Наполі, В. Науменко, М. Наполі, Т. Наполі, Келі, Гофман, Торій, Руш. Тренер Р. Саба.

(от)

УСК Ню Йорк — „Австрія" СК — 0:0

В неділю, 22-го квітня ц. р. І-ша дружина УСК-у відбула чергові змагання за чемпіонат III-ої дивізії Космополітальної ліги. Звітова зустріч пройшла на розмоклому грищі, що у великій мірі не дозволило нашим технічним змагунам вповні виявити свою гру. Суперники в більшості концентрували свої зусилля на обороні, бажаючи звести цю зустріч внічию, що, як показує вислід, це їм вдалося. І все таки наші напасники мали декілька можливостей здобути хоч би одного ґоля, одначе їм в цьому не везло. Після тієї зустрічі наша дружина далі має добрі можливості вийти на чолову позицію в показнику табелі ігор, одначе футболісти мусять спромогтися на кілька чергових перемог. Друга дружина УСК-у відбула свою лігову зустріч з клюбом „Белмонт" і цим разом зазнала поразки вислідом 1:3.

С. К.

Вістки з України

Продовжуються виступи українських футбольних клюбів у вищій лізі СССР, з якої досі вийшли грузинські і литовські клюби. Не везе в цьому році київським футболістам з клюбу „Динамо". 5-го квітня ц. р. вони програли московському „Динамо" в Києві і коли автобус від'їжджав із стадіону українські глядачі вигукували на адресу своїх колишніх улюбленців лайливі слова та копали ногами стінки автобуса. Популярність цього клюбу в Києві занепала, особливо після того, як тренер Лобановський у московській газеті насміхався з тих українських патріотів, які гостро критикують його і футболістів, які не вживають української мови. Цих людей Лобановський назвав „курдуплями". В черговій зустрічі на виїзді 13-го квітня ц. р. в Дніпропетровську місцеве „Дніпро" подолало киян вислідом 1:0. Одеський „Чорноморець" переміг у себе в Одесі минулорічного чемпіона, московський „Спартак" 1:0. Кілька днів перед тим „Дніпро" зазнало поразки в Донецьку з місцевим „Шахтарем", вислідом 1:0. Досі в показнику табелі вищої ліґи імперії веде ЦСКА (Сов. Армія), в складі якого виступають кілька українських футболістів.

(от)

Остап Тарнавський...

(Закінчення зі стор. 2)

тож „жиймо як достойні господарі", при чому ще раз повторяє і наголошує „життя дається нам лиш однократно: не прогайнуймо, жиймо акуратно".

У „Родоводі" призадумуючись, стверджує, що шукаємо свого родоводу не лише в архівах, але й у „повістях минулих літ, щоб довести, що ми правдивий плід по давніх лицарях...", тож ставить питання: „А де ж потомки тих, що не в реєстрі, які не досягли тієї чести, щоб їх записано до давніх книг? Саме тому такою квінтесенцією завершує сонет: „у світі споконвіку простий люд, і все, що є, це їхній плід і труд та й родовід наш просто йде від них".

У роздумах над долею України, реєструє:" і здвигнена у бурі революцій не встоялась будівля молода, та людський дух, що спонює діла, все тріпотить у незамовклім звуці і все живе цей нездоланний звук, мов гасло для живих сердець і рук". З приводу цього, не помічаємо в поета зневіри, песимізму, в нього верх бере оптимізм, віра в краще завтра. „І не зникає провідна зоря, що над просторами, що над віками. І не стихає пісня, що, мов камінь гнітить і стелить леготом поля, кудою йдуть комонники чотою... О, рідна земле, ти ось за горою".

Віриться, що цих декілька фраґментів сонетів дають достатнє уявлення про книжку.

• • •

Остап Тарнавський, не зважаючи на період Другої світової війни не втратив, можна сказати, ні однієї хвилини часу. Завершив три вищі школи — політехніку, бібліотекарство як магістер і філологію із званням доктора. Між іншим викладав бібліотекарство в Юніон коледжі у Філядельфії. Написав і видав три збірки поезій, одну збірку есеїв, книжку „Брат братові". Будучи свого часу в Редколеґії „Свободи", написав чимало статтей. Багато його поезій і прози появилось у „Сучасности" й інших журналах, а навіть останньо вибір його віршів помістив „Жовтень", журнал Спілки Письменників України (ч. 12 за грудень 1989). Деякі його вірші виконуються на сцені. Його бібліографічних поезій лише до 1977 року понад 900. Тут про Тарнавського подав я в загальних обрисах, бо докладніше про нього недавно писалося. Між іншим не згадав я ще, що він писав театральні рецензії, також у свій час у Відділі Драми львівського Оперного Театру зредагував був бюлетень-програму на виставу Шекспірового „Гамлета", сьогодні єдиного доказу про прапрем'єру „Гамлета", бо молодим людям в Україні ця епохальна театральна подія невідома, адже про неї вперто мовчалось.

• • •

Про поетичну творчість Остапа Тарнавського можна говорити дуже багато. Як віршолюб захоплююся не одним у його поезії. Прочитавши лише декілька його віршів, зразу ви в полоні краси їх звучання. В нього оригінальність думок та образів. У нього наявна спостережливість і мистецьке Світобачення та широчінь зацікавлень. Помітні теж нові схоплення естетичних вартостей і сучасного погляду на об'єкти, тобто звертає увагу на свіжість поетичного зображення, а вслід за цим невпинне відкриття нових думок, інколи з іронічним забарвленням. Він і не абиякий майстер строфіки. До речі, він у першому ряді поетів, як у діяспорі, так і серед наших поетів України.

Зацікавлені „Сотнею сонетів" О. Тарнавського звернуться на адресу: Svoboda Book Store, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ!

НЕ ЧЕРЕВАНИК, А ЧЕРЕВАТЕНКО

У статті Марії Охримович п.з. „Фестиваль сучасних фільмів України в Канаді" („Свобода" ч. 80 з 28-го квітня ц.р.) у третій частині цієї статті в переносі на сторінку четверту, у четвертому уступі, а п'ятому рядку здолини треба читати: „Зокрема приємними та інформативними були доповіді видатного письменника та журналіста Леоніда Череватенка, справжнього протектора і речника українських кінематографів та співвидавця єдиного українського кіно-журналу „Новини Кіноекрану". — Ред.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ОКСАНА ПІРКО, член УНС Відділу 379-го ім. св. Юрія в Чикаґо, Ілл. померла 24-го січня 1990 року на 67-му році життя. Нар. 8-го квітня 1922 року в селі Мала Волиця, Житомир, Україна. Членом УНС стала 1952 року. Залишила у смутку дочку Лену Віллямонте з мужем Еліезором, сина Миколу і внука Еріка. Похорон відбувся 27-го січня 1990 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Василь Семків, секр.

СТЕПАН І. ЛИТВАК, член УНС Відд. 22-го Т-ва „Добра Воля" в Чикаґо, Ілл., помер 30-го січня 1990 р. на 70-му році життя. Нар. 1919 року в Клівленді, Огайо. Членом УНС став 1967 року. Залишив у смутку дружину Джеральдину, двоюрідного брата Волтера Пукач, братову Джейн, племінників і племінниць, пасербів Баба і Вуді Беґґс. Похорон відбувся 3-го лютого 1990 року на цвинтарі Мт. Калварі в Топіка, Канзас.

Вічна Йому Пам'ять!

Гелен Б. Олек, секр.

МИРОН ДОЛИНЮК, член УНС Відд. 94-го в Гемтремку, Миш., помер 24-го лютого 1990 року на 39-му році життя. Нар. 1950 року в Дітройті, Миш. Членом УНС став 1971 року. Залишив у смутку дружину Лярису, сина Дамяна, доню Тамару, матір Любу, брата Романа і тестів д-ра Степана і Уляну Павлинських. Похорон відбувся 27-го лютого 1990 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ІВАН ГУСАК, член УНС Відд. 161-го ім. св. Василія в Ембриджі, Па., помер 5-го квітня 1990 року на 63-му році життя. Нар. 16-го вересня 1926 року в Ембридж, Па. Членом УНС став 1983 року. Залишив у смутку дружину Катерину. Похорон відбувся 9-го квітня 1990 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Ембридж, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Василь Гладьо, секр.

СТЕФАН ХОМА, член УНС Відд. 383-го ім. свв. Петра і Павла в Бриджпорті, Па., помер 5-го квітня 1990 року на 76-му році життя. Нар. 1913 року в Потставн, Па. Членом УНС став 1940 року. Залишив у смутку дружину Розу, трьох синів, 2-ох внуків, 4-ох правнуків і 4-ох братів. Похорон відбувся 9-го квітня 1990 року на цвинтарі свв. Петра і Павла в Кінґ оф Пруша, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Йосиф Хома, секр.

АННА ОФТ, член УНС Відд. 243-го ім. св. Миколая в Чикаґо, Ілл. померла 25-го березня 1990 р. на 85-му році життя. Нар. 1905 року в Олифант, Па. Членом УНС стала 1964 року. Залишила в смутку сина Михайла Джулу з родиною. Похорон відбувся 28-го березня 1990 року на цвинтарі Св. Гробу у Ворт, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Секретар

АННА КОСТІВ, член УНС Відд. 204-го ім. А. Гончаренка в Ню Йорку, Н.Й. померла 4-го березня 1990 року на 80-му році життя. Нар. 1909 року в Україні. Членом УНС стала 1946 року. Залишила у смутку сестер: Шарльотту Такович, Гелен Стейно, Миндж Девіта і братову Ейлін Кос. Похорон відбувся на цвинтарі св. Реймонда на Бронксі, Н.Й.

Вічна Їй Пам'ять!

Мирон Залінський, секр.

ВАСИЛЬ ДУМИЧ, член УНС Відд. 234-го Т-ва „Запорозька Січ" в Елизабет, Н.Дж., помер 27-го березня 1990 року на 69-му році життя. Нар. 1921 року в Підшумлянчі - Рогарин, Україна. Членом УНС став 1952 року. Залишив у смутку дружину Марію, сина Михайла, доньок: Анну Каньовську, Олену Гоппер, Марію Шабер, 9 внуків і 2 сестри в Україні. Похорон відбувся 31-го березня 1990 року на цвинтарі св. Ґертруди в Колонії, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Михайло Хитра, секр.

АНДРІЙ РОЖЕК, член УНС Відділу 76-го ім. св. Івана в Нюарку, Н.Дж., помер 13-го січня 1990 року на 97-му році життя. Нар. 1893 року в Галичині. Членом УНС став 1915 року. Залишив у смутку сина Волтера з родиною. Похорон відбувся на цвинтарі Голливуд Меморіял Парк в Юніон, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Юлія Демчук, секр.

ОЛЕКСАНДЕР ДЗЯДИК, член УНС Відд. 484-го ім. Тараса Шевченка в Ютиці, Н.Й., помер 2-го квітня 1990 року на 68-му році життя. Нар. 1922 року в селі Беріжки, пов. Лісько, Україна. Членом УНС став 1958 року. Залишив у смутку: двох синів із невістками, Роберт і Маделіна, Любомир і Єлена; дочку Роману із зятем д-ром Баграм Омідіян, четверо внуків; брата і братову Івана і Юлію в Ютиці, сестру Анну в Україні, племінницю Любу Бейкер в Клінтон, Н. Й. Похорон відбувся 5-го квітня 1990 року на цвинтарі св. Володимира Великого в Ютиці, української католицької церкви у Вайсборо, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Володимир Кроп, секр.

АНТОН УЛАН, член УНС Відд. 102-го ім. свв. Петра і Павла в Клівленді, Огайо, помер 15-го квітня 1990 року на 82-му році життя. Нар. 1-го грудня 1907 року в Ліску, Зах. Україна. Членом УНС став 1939 року. Залишив у смутку дружину Мері, сина Джеймса Антоні, дочку Джоен Ваґнер, шестеро внуків і чотирьох правнуків. Похорон відбувся 18-го квітня 1990 року на цвинтарі св. Андрія в Пармі, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!

Микола Бобечко, секр.